

Gönderim Tarihi: 17.12.2015 Kabul Tarihi: 10.01.2016

PEDOGOJİK FORMASYON EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN UZAKTAN EĞİTİME YÖNELİK TUTUMLARI

Sevilay YILDIZ*

THE ATTITUDES OF THE STUDENTS HAVING PEDAGOGICAL FORMATION TRAINING TOWARDS DISTANCE EDUCATION

Öz

Bu araştırmanın amacı, Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutum düzeylerini belirlemektir. Araştırmanın çalışma evrenini, 2014-2015 öğretim yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Formasyon eğitimi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma evreni toplam 1512 öğrencidir. Çalışma evreninden örneklem alma yoluna gidilmiştir. Örneklemi ise, çalışma evreninden seçkisiz olarak seçilen 653 formasyon eğitimi alan öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veriler Ağır (2007) tarafından geliştirilen “Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırmada öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin tutumları ve bunların alt boyutlarına ait değişkenlere ilişkin algı düzeylerini saptamak için frekans, yüzde ve standart sapmalarının dağılımlarına bakılmıştır. Ayrıca araştırmada öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin tutumları arasındaki farklılıkların tespiti için t-testi ve Anova gibi istatistiksel analizlerden yararlanılmıştır. Araştırmada formasyon eğitimi alan öğrencilerin %49,5’inin gelecekte uzaktan eğitim ile ders almayı tercih etmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin tutumları $X=3,24$ ile “Orta” düzeydedir. Araştırmada öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin tutumları arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farka rastlanmamış ancak yaş ve bölüm değişkenine göre anlamlı bir farka rastlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Formasyon Eğitimi, Tutum

Abstract

The aim of this study is to determine the attitude levels of the students who had pedagogical formation training towards distance education. Pedagogical

---

* Yrd. Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, e-posta: sevil_yil@yahoo.com

formation program students at Abant İzzet Baysal University in 2014-2015 academic year constitute the target population of the study. The target population of the study consists of 1512 students. The sample was taken from the target population of the study. 653 pedagogical formation program students selected randomly from the target population comprise the sample of the study. The data was gathered through "Distance Education Attitude Scale" developed by Ağır (2007). In the study, frequency, percentage and standard deviation distributions were examined in order to determine students' attitudes towards distance education and the perception levels regarding the subscale variables. In addition, statistical analyses such as t-test and Anova were utilized in the study so as to identify the differences among students' attitudes towards distance education. In the study, it was concluded that 49,5 % of the students who had pedagogical formation training didn't prefer to take classes via distance education in the future. The attitudes of the students who had pedagogical formation training towards distance education are at the 'Average' level with $X=3,24$. In the study, no significant difference in terms of gender was found in students' attitudes towards distance education; however, significant difference was found with respect to students' ages and departments.

Keywords: Distance Education, Distance Learning, Pedagogical Formation, Pedagogical Formation Training, Attitude

1. Giriş

Bireyde var olan potansiyeli tespit edip, bu potansiyeli en üst düzeye çıkarabilme süreci olarak tanımlanabilecek eğitim olgusu toplumdaki topluma, zamandan zamana farklı biçimlerde şekillenmiş ve her yeni şekli ile de toplumları etkilemiştir. Tarihsel süreç içerisinde eğitim sistemi bağlamında, birçok strateji, yöntem ve teknik kullanılmış; çağın, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri ve insanların değişen ihtiyaçları doğrultusunda her dönemde, yeni yeni öğrenme ortamları önemini hissettirir olmuştur. 21. yüzyılın bilgi toplumunda teknolojik alanlarda meydana gelen devasa değişim ve gelişmeler de yeni bir kavramı ortaya çıkarmıştır ki bu da uzaktan eğitimidir.

Modernitenin beraberinde getirdiği toplumsal yapıdaki değişiklikler, bireylerin hayata tutunabilmeleri ve hayatta başarıyı yakalayabilmeleri için sürekli kendilerini geliştirerek niteliklerini arttırmaları doğrultusunda bireyleri doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir. Özellikle internetin ortaya çıkarak kullanımının yaygınlaşması ve sürekli kendini geliştirme ihtiyacı da yaşam boyu öğrenmenin önemini arttırmıştır. Yaşam boyu öğrenmenin de temel ekseninde uzaktan eğitim olgusu kendini hissettirmektedir.

Eğitim kurumlarında öğrenci kapasitesinin sürekli olarak artması, bu artışa karşın yetişmiş öğretim elemanı sayısının az olması ve hayat boyu öğrenme sürecinde kişilerin farklı zamanlarda, farklı mekânlarda kendi durumlarına uygun şartlarda eğitim alma istekleri, çeşitli kurumların çalışanlarını çok daha hızlı ve daha ekonomik olarak hizmet içi eğitim faaliyetlerinden geçirme gereksinimleri gibi birçok sebep, insanoğlunu farklı eğitim modellerini keşfedip denemeye yöneltmiştir. Uzaktan eğitim, uzaktan öğrenme, online eğitim, Web’den öğrenme, e-eğitim, e-öğrenme kavramları bu keşifler neticesinde oluşmuştur (Karakaya ve Aksoy, 2005).

United States Distance Learning Association (USDLA, 2004)' ın tanımı uzaktan eğitime yönelik şu şekildedir: Uzaktan eğitim uydu, video, ses, grafik, bilgisayar, çoklu ortam teknolojisi gibi araçların yardımıyla, eğitimin uzaktaki öğrencilere ulaştırılmasıdır. USDLA (2004), öğretmen ve öğrencinin birbirlerinden coğrafi olarak uzak olduğunu belirterek bu eğitim programında elektronik araçların ya da yazılı materyal ve matbu malzemelerinin kullanılması gerektiğinin altını çizer (<http://www.mezun.com/online-egitim/online-egitim-genel/uzaktan-online-egitim-nedir.html>.11.09.2015 tarihinde erişildi.).

Uzaktan eğitim; öğretmenleri içine alan öğretim ile öğrencileri içine alan öğrenim olmak üzere iki temel bölümden oluşmaktadır (Yıldırak, Tendürüs ve Yılmaz, <http://gokhanyildirak.home.anadolu.edu.tr/2.pdf>, 17.09.2015 tarihinde erişildi). Başka bir tanıma göre, uzaktan eğitim, geniş kitlelere eğitim hizmeti götürebilmek, eğitimde fırsat ve imkan eşitliğini sağlayabilmek nedeniyle farklı mekanlardaki öğretmen ve öğrencilerin, çeşitli iletişim teknolojileri yardımıyla etkileşimde buldukları, öğretme-öğrenme faaliyetlerinin karşılıklı olarak gerçekleştirildiği bir sistemdir (Yalın, 2001). Horzum (2003)' a göre uzaktan eğitim, eğitim ihtiyacının gitgide artması ve aynı zamanda eğitimde maliyetin azaltılması gerekliliğinin ortaya çıkarmış olduğu geçmişten günümüze kadar gelen bir uygulamadır.

Amerika’da mektupla stenografi dersleri şeklinde başlayan uzaktan eğitim teknolojilerinin gelişip zenginleşmesi günümüze kadar devam etmiştir. M. Casey uzaktan eğitimde kullanılan teknolojileri, tarihî süreç içerisinde şu şekilde değerlendirmiştir: - Uzaktan eğitim ve posta - Uzaktan eğitim ve radyo - Uzaktan eğitim ve televizyon - Uzaktan eğitim ve uydu iletişimi - Uzaktan eğitim ve bilgisayar - Uzaktan eğitim ve WWW (World Wide Web). Moore ve Kearsley ise uzaktan eğitim teknoloji gelişimini aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır: 1. Nesil : Mektuplaşma 2. Nesil : Radyo ve televizyon 3. Nesil : Açık üniversiteler 4. Nesil : Telekonferans 5. Nesil: İnternet/Web Casey, Moore ve Kearsley’in tanımlamalarına

bakıldığında basılı materyaller, işitsel araçlar, televizyon ve teknolojileri ile bilişim teknolojilerinin uzaktan eğitimde iletişim ortamları olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Demir, 2014).

Uzaktan eğitim çalışmaları 200 yılı aşkın bir süredir devam etmektedir. Örneğin, 1728 yılında Boston Gazetesi'nde mektup ile stenografi dersleri verildiğine ilişkin reklamlar bulunmuştur. 1890'lı yıllarda Avustralya'daki Queensland Üniversitesi kampus dışına açık bir eğitim programı yürütmüştür. Benzer bir programı da 1920'lerde Columbia Üniversitesi gerçekleştirmiştir. 1930'lara gelindiğinde radyo artık pek çok okul tarafından bir uzaktan eğitim aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1950'lerde ise Amerika'da özellikle askeri amaçlı olarak kullanılan uzaktan eğitim için kağıt tabanlı iletişim ortamı kullanılmıştır. Teknolojik gelişmeler sayesinde günümüze gelindiğinde ise disketler, video kasetler, CD-ROM'lar, uydu yayınları, video konferanslar ve Internet, uzaktan eğitim çalışmalarında önemli bir yer edinmişlerdir (Yıldırak, Tendürüs ve Yılmaz, <http://gokhanyildirak.home.anadolu.edu.tr/2.pdf>, 17.09.2015 tarihinde erişildi).

Türkiye'de ise 1980'li yıllara kadar genellikle mektupla öğretim ve videolarla öğretim yöntemleri kullanılarak uzaktan eğitim uygulamaları gerçekleştirilmiş ancak; 1981 yılında Anadolu Üniversitesi'nde başlatılan uygulamalarla uzaktan eğitim daha nitelikli hale getirilmiştir.

Yaşam boyu öğrenmede büyük bir yolun katledilmesi, okullaşma ve öğrenci sayısındaki artış, bilgi ve becerilerin her geçen gün kümülatif olarak çok hızlı bir biçimde çoğalması ve daha da karmaşık hale gelmesi, yüz yüze eğitime nazaran uzaktan eğitimin daha ekonomik olması, öğrenci merkezli olması, her öğrenciye eşit eğitim alma hakkını sağlama, öğrenenlere zaman, mekan ve kavrama hızlarına göre esneklik sağlama, karşılıklı etkileşimin sağlanabilmesi, öğrenenlerin tercihlerine göre eğitim durumlarının planlanıp uygulanması gibi sebeplerden dolayı uzaktan eğitim, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yaygınlaşmaya başlamıştır.

Geleneksel sınıf ortamının bir seçeneği olarak görülen uzaktan eğitimin (Nakos, Deis ve Jourdan, 2002), uygun teknoloji ve yöntemler kullanıldığında en az geleneksel eğitim kadar etkili olduğu söylenmektedir (Hamzaee, 2005; Ward, Peters veShelley, 2010; Akt: Kaban, 2013). Hatta geleneksel eğitimde sınıf içinde yapılan etkinliklerin neredeyse tamamı uzaktan eğitim yoluyla da yapılabilmektedir. Günümüzde web tabanlı olarak yürütülen uzaktan eğitim, zaman ve coğrafi engelleri ortadan

kaldırıldığı gibi çevrimiçi derslerde kullanılan tartışma tekniği gibi etkinliklerle dersleri zenginleştirmeye yardımcı olan kullanışlı bir yoldur (Park, Kier ve Jugdev, 2011; Akt: Kaban, 2013:8).

Ancak bu yaygınlaşmaya karşın, yüz yüze etkileşimi gerektiren öğrenme ortamlarından uzaklaşılması, öğrencinin bazen anında geri dönüt alamaması, bağımsız çalışma alışkanlığı olmayan ve kendi öğrenmesinin sorumluluğunu üstlenemeyen öğrencilerin olması, uygulama süresinin kısa olabilmesi, iş hayatında aktif rol alan bireylerin uzaktan eğitime yeterince zaman ayıramamaları gibi nedenlerle uzaktan eğitimin etkililiğinin düştüğü söylenebilir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler eğitimin diğer kademelerinde olduğu gibi yükseköğretimde de eğitim ve öğretimin planlanması, sunulması ve değerlendirilmesi noktalarında önemli değişikliklere yol açmaktadır. Bu açıdan e-öğrenme stratejilerinin yükseköğretimde kullanılması ve geliştirilmesi önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bugün birçok üniversite bilginin saklanması, paylaşımı ve sunulması amacıyla geliştirilen iletişim ağı alt yapısına sahip durumdadır. Fakat e-öğrenme uygulamalarının başarıya ulaşabilmesi için gerekli fiziksel altyapı hizmetlerinin sağlanması dışında e-öğrenmenin farklı yanlarını analiz etmek ve eksiklikleri belirlemek suretiyle mevcut açıkları kapatmak etkili kullanım açısından önemlidir (Yılmaz ve Tınmaz, 1013).

Teknoloji alanında meydana gelen baş döndürücü ilerlemeler nedeni ile öğretmen adaylarının kullanılan teknolojik uygulamaları ne derece etkili buldukları ya da önemsediklerinin tespiti oldukça önemlidir. Öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumları bu uygulamalar ile işlenen derslerin verimliliği ve etkililiğini etkileyebileceğinden sahip olunan tutum düzeylerinin bilinmesi ve eğer olumsuz bir durum söz konusu ise gerekli önlemlerin alınması uzaktan eğitim sisteminin fonksiyonelliği açısından oldukça önemlidir. Kısacası, öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarının yönü ve derecesi, öğrenme düzey ve çeşidini önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Bu nedenle hizmeti hazırlayan, planlayan, uygulayan ve değerlendirenlerin ve izlemekle görevli olanların, öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarını dikkate almaları gerekmektedir. Çünkü, mektupla eğitimden başlayıp günümüze kadar gelişim gösteren uzaktan eğitimin öğrenme ortamlarında kullanılma sıklığı ve kapsamı gün geçtikçe artmış ve artmaya da devam etmektedir. Bu nedenle hangi düzeyde olursa olsun öğrencilerin bu eğitime yönelik tutumlarını tespit etmek önemlidir. Nihayetinde uzaktan eğitime yönelik tutumların başarıyı da önemli ölçüde etkileyebileceği söylenebilir.

2010–2011 eğitim yılından bu yana çeşitli fakültelerden mezun olan ya da üçüncü sınıfta öğrenimini sürdürmekte olan ve aynı zamanda 2.5 not ortalaması koşulunu karşılayan öğrencilere pedagojik formasyon eğitimi verilmeye başlanmıştır.

Türkiye’de pedagojik formasyon eğitimi; fen-edebiyat, güzel sanatlar, sağlık bilimleri, beden eğitimi ve spor yüksekokulu, dil-tarih-coğrafya ve ilahiyat fakültelerinden mezun olup Milli Eğitim Bakanlığı’nda öğretmen olarak çalışmak isteyen bireylerin alması gereken bir sertifika programıdır. Yüksek Öğretim Kurumu’nun 2010 yılında aldığı karar ile eğitim fakültesinden mezun olan öğrenciler ve fen-edebiyat fakültesi mezunu olup pedagojik formasyon eğitimini başarı ile tamamlayan öğrenciler, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı’na Bağlı Eğitim Kurumlarına Öğretmen Olarak Atanacakların Atamalarına Esas Olan Alanlar İle Mezun Oldukları Yüksek Öğretim Programları ve Aylık Karşılığı Okutacakları Derslere İlişkin Esasları sağladıkları takdirde öğretmenlik için başvuruda bulunabilmektedirler (YÖK, 2010).

Literatürde pedagojik formasyon eğitimi kapsamında uzaktan eğitim ile alınan derslere yönelik olarak yeterince çalışmaya ulaşılamaması, öğretmen yetiştirme programları bağlamında öğrencilerin görüşlerine de ihtiyaç duyulması gibi durumlar doğrultusunda öğretmen yetiştirme programlarında gerekli değişiklik ve geliştirme çalışmalarının yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışmanın, pedagojik formasyon eğitim programlarında uzaktan eğitim uygulamalarının başarılı olması amacı ile gerçekleştirilmiş önemli bir aşama olacağı düşünülmektedir. Yapılan bu çalışmada da pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden öğretmen adaylarının bölüm dersleri için kullanılan uzaktan eğitime yönelik tutum düzeyleri incelenmek istenmiştir. Bazı bölüm derslerini uzaktan eğitim yolu ile öğrenen pedagojik formasyon öğrencilerinin bu ortamlara ilişkin görüş ve tutumlarının belirlenmesi ileriki dönemlerde yararlanılacak olan uzaktan eğitim ortamların daha etkili bir biçimde tasarlanması ve gereken müdahalelerin yapılmasında oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin bölüm dersleri için kullanılan uzaktan eğitime yönelik tutum düzeylerini saptamaktır.

Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik görüşleri nedir?
2. Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime karşı tutum düzeyleri nedir?
3. Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime karşı tutumları;
  - a) Cinsiyet
  - b) Yaş
  - c) Bölümlerine göre farklılık göstermekte midir?

3. Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime karşı tutum düzeylerini belirlemeye yönelik tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan, araştırma konusunu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2007).

Çalışma Evreni

Bu araştırmanın çalışma evrenini, 2014-2015 öğretim yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Pedagojik Formasyon eğitimi öğrenciler oluşturmaktadır. Eğitim Fakültesinde toplam 1500 öğrenci formasyon eğitimi almaktadır.

Araştırmada çalışma evreninin tamamına ulaşamayacağından dolayı örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın örneklemini ise, çalışma evreninden seçkisiz olarak seçilen 653 formasyon eğitimi alan öğrenci oluşturmaktadır. Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004: 50) göre, “0,05 hata payı ile 278 kişilik bir örneklem 1000 kişilik bir evreni temsil etmektedir.” Dolayısıyla bu çalışmada ulaşılan örneklemin evreni temsil edebileceği düşünülmektedir. Örneklem çalışma evreninin % 45,3’ne isabet

etmektedir. Örnekleme oluşturan öğrencilerin gruplara göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın Çalışma Evreni ve Örneklem Dağılımı

GRUP	Çalışma Evreni		Örneklem	
	f	%	f	%
Beden Eğitimi	605	40,1	185	28,3
Biyoloji	69	4,6	38	5,8
Matematik	139	9,2	60	9,2
Fizik-Kimya-Mühendislik	79	5,2	41	6,4
Edebiyat	182	12,0	98	15,0
Sağlık	130	8,6	61	9,4
Tarih	126	8,3	57	8,7
Psikoloji-Sosyoloji	64	4,2	50	7,7
Diğer	118	7,8	63	9,4
TOPLAM	1512	100	653	100

Araştırmanın çalışma evreni toplam 1512 öğrencidir. Fakülte formasyon birimi tarafından öğrenciler kendi bölüm öğrencilerinin oluşturdukları gruplara ayrılmıştır. Bu gruplar; Beden Eğitimi, Biyoloji, Matematik, Fizik-Kimya-Mühendislik, Edebiyat, Sağlık, Tarih, Psikoloji-Sosyoloji ve Diğer. Diğer grubu olarak adlandırılan grubun içerisinde farklı bölümler toplamda 118 öğrenci yer almaktadır. Diğer grubunu; İktisat, İşletme, Kamu Yönetimi, Muhasebe, İlahiyat, Resim, Müzik, İngilizce, Seramik, Grafik, Geleneksel Türk Sanatları bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Her bölüm öğrencilerinin sayılarının azlığı nedeniyle bu bölümler diğer grup olarak bir araya getirilmiştir.

Araştırmada örneklem alma yoluna gidilmiştir. Beden Eğitimi grubunun %30,6’sı, Biyoloji grubunun %55,1’i, Matematik grubunun %43,2’si, Fizik-Kimya-Mühendislik grubunun %51,9’u, Edebiyat grubunun %53,8’i, Sağlık grubunun %46,9’u, Tarih grubunun %45,2’si, Psikoloji-Sosyoloji grubunun %78,1’i ve Diğer grubunun %53,4’u örnekleme oluşturmuştur. Araştırma örnekleminin; %28,3’ünü Beden Eğitimi grubu, %15’ini Edebiyat grubu, %9,4’ünü Sağlık grubu ve Diğer Grubu, %9,2’sini Matematik grubu, %8,7’sini Tarih grubu, %7,7’sini Psikoloji-Sosyoloji grubu, %6,4’ünü Fizik-Kimya-Mühendislik grubu ve %5,8’ini de Biyoloji grubu oluşturmaktadır.

Araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin kişisel özelliklerine (cinsiyet ve yaş) ilişkin dağılımları Tablo 2 ve Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 2. Araştırma Örnekleminin Cinsiyete Göre Dağılımı

<i>Grup</i>	<i>Erkek</i>		<i>Kız</i>		<i>Toplam</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Beden Eğitimi	109	58,9	76	41,1	185	28,3
Biyoloji	4	10,5	34	89,5	38	5,8
Matematik	13	21,7	47	78,3	60	9,2
Fizik-Kimya-Müh.	12	29,3	29	70,7	41	6,4
Edebiyat	35	35,7	63	64,3	98	15,0
Sağlık	5	8,2	56	91,8	61	9,4
Tarih	19	33,3	38	66,7	57	8,7
Psikoloji-Sosyoloji	3	6,0	47	94,0	50	7,7
Diğer	26	41,3	37	58,7	63	9,4
TOPLAM	226	34,6	427	65,4	653	100

Araştırmanın örneklemini toplam 653 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin %34,6’sı erkek ve %65,4’ü kız öğrencidir. Araştırmanın örnekleminde sadece Beden Eğitimi grubunda erkek öğrenci sayısı kız öğrencilerden fazladır. Diğer gruplarda kız öğrenci sayısı erkek öğrencilere oranla daha fazladır. Beden Eğitimi grubunda yer alan öğrencilerin %58,9’u erkek, %41,1 kız öğrencidir.

Tablo 3 incelendiğinde, Araştırma örnekleminde yaş değişkenine göre yığılma %66,3 ile “20-25 yaş” grubunda olmuştur. Bu seçeneği %23,7 ile “26-30 yaş” seçeneği izlemiştir. “31-35 yaş” seçeneği %7,8 ve “36 yaş ve üstü” seçeneği ise %2,1’dir. Öğrencilerin “20-25 yaş” seçeneğinde yığılma olmasının nedeni 2014-2015 öğretim yılında fakülte de formasyon eğitimi alan öğrenci grubunun büyük çoğunluğunun halen Eğitim Fakültesi dışında başka fakültelerde öğrenimlerine devam etmesidir.

Tablo 3. Araştırma Örnekleminin Yaşa Göre Dağılımı

Grup	20-25 yaş		26-30 yaş		31-35 yaş		36 yaş ve üstü		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Beden Eği.	93	50,3	64	34,6	21	11,4	7	3,8	185	28,3
Biyoloji	25	65,8	13	34,2	-	-	-	-	38	5,8
Matematik	39	65,0	21	35,0	-	-	-	-	60	9,2
Fizik- Kimya- Mühendislik	26	63,4	11	26,8	2	4,9	2	4,9	41	6,4
Edebiyat	92	93,9	6	6,1	-	-	-	-	98	15,0
Sağlık	35	57,4	14	23,0	10	16,4	2	3,3	61	9,4
Tarih	46	80,7	7	12,3	4	7,0	-	-	57	8,7
Psikoloji- Sosyoloji	48	96,0	2	4,0	-	-	-	-	50	7,7
Diğer	29	46,0	17	27,0	14	22,2	3	4,8	63	9,4
TOPLAM	433	66,3	155	23,7	51	7,8	14	2,1	653	100

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler “Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği” yardımı ile toplanmıştır. Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi ve öğrencilerin bilgisayar, internet ve uzaktan eğitim ile ilgili ön bilgilerine ilişkin 16 soru; ikinci bölümde ise Ağır (2007) tarafından geliştirilen “Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği” maddeleri yer almıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçek Ağır (2007) tarafından geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış ölçektir. Bu ölçeğin bu çalışmaya göre uyarlanması için alan uzmanlarının görüşleri alınarak ölçeğin kapsam geçerliği sağlanmıştır. Ölçek araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Ölçek uygulanmadan önce, Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerle görüşülerek ölçek hakkında bilgi verilerek ölçeğin kullanım alanı ile ilgili bilgiler detaylarıyla anlatılmıştır. Ölçek uygulandıktan sonra araştırmacı tarafından elden toplanmıştır. Ölçek 750 formasyon eğitimi alan öğrencilere dağıtılmış, bunlardan sadece 670’i geri dönmüştür. Ancak 10 ölçekte boşluklar olması, 7 ölçekte birden fazla seçeneğin işaretlenmiş olması v.b durumlardan dolayı geçerli sayılmamıştır. Analiz işlemleri için 653 ölçek geçerli sayılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplamak için kullanılan ölçeğe ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği

Ağır (2007) yüksek lisans tezinde kullanmak üzere geliştirmiştir. Ağır (2007) tarafından önce ölçek ile ilgili literatür çalışması yapılmış uzman ve öğretmen görüşleri doğrultusunda 43 maddelik tutum cümleleri oluşturulmuştur. 5'li likert olarak hazırlanan ölçeğin pilot uygulaması yapılmıştır. Ölçeğin faktör analizi sonucunda faktör yük değeri 0.45 ve üstündeki maddelerle, binişik olmayan maddelerin ölçekte kalması esas alınmıştır. Maddelerin ayırt edicilik gücünü saptamak için yapılan madde analizi ile, ölçekten elde edilen ham puanlar küçükten büyüğe doğru sıralandıktan sonra, alt %27 ve üst %27'yi oluşturan grupların puan ortalamalarının "t" değerleri hesaplanarak maddelerin ayırt edicilik güçleri elde edilmiştir. Son olarak Ağır (2007) tarafından, ölçeğin güvenilir olup olmadığını saptamak amacıyla iki yarı test güvenilirliğine ve Cronbach's Alpha değerine bakılmıştır. 43 maddelik ölçek 2 uzmana incelenerek görüşleri alınmış, her sorunun anlatmak istediği durumu anlatıp anlatmadığı incelenmiş ve gerekli düzeltmeler yapılarak ölçeğe son şekli verilmiştir. Ağır (2007) tarafından geliştirilen ölçeğin yapı geçerliği incelenirken sırasıyla; faktör analizi, madde toplam korelasyonu, maddelerin ayırt edicilik özelliğine bakılmıştır. "Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Karşı olan Tutumları" ölçeğinin yapı geçerliğini sağlamak amacıyla; Kaiser-Meyer-Olkin testinin 0.78 ve Bartlett's testinin anlamlı çıkması üzerine faktör analizi teknikleri uygulanmıştır. KMO değerinin 0,60'dan büyük, Barlett katsayısı anlamlı bulunması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermiştir. Faktör yük değeri 0.30'un altında olan maddelerinin ölçekten çıkarılması uygun bulunmuştur. Olumlu ve olumsuz madde sayılarını yaklaşık olarak dengeleyebilmek için yük değeri 0.297 olan 31. maddenin ölçeğe alınması uygun görülmüştür. Daha sonra binişik olan maddelere bakılmış ve bazı maddelerin birden fazla faktöre girdiği için ölçekten çıkarılmıştır. Kalan 21 madde üzerinde yapılan faktör analizi neticesinde KMO katsayısı 0.814 ve Barlett katsayısı anlamlı bulunmuştur. Kalan maddelerin altı faktör altında toplandığı görülmüştür. Ancak uzman görüşü alınarak faktörler; Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları adı altında iki başlıkta toplanmıştır. Faktörlerin, toplam varyansın %60.1'ini açıkladığı görülmüştür. Elde edilen değer tutum ölçekleri için kabul edilebilir bir değer olarak nitelendirilmiştir.

Ağır (2007) tarafından geliştirilen “Uzaktan Eğitimi Tutum Ölçeği” 21 maddeden oluşan bir ölçektir. İki boyutta toplanmıştır. Birinci boyut; Uzaktan Eğitimin Avantajları (1, 2, 3, 5, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 19, 21. maddeler) ve ikinci boyut ise; Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları (4, 6, 9, 12, 15, 18, 20.maddeler) dir. Bu araştırmada da Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeğine yapılan güvenirlik analizinde ölçeğin tamamı için güvenirlik Cronbach’s Alpha katsayısı .79 çıkmıştır

Verilerin Çözülmesi

Çalışmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımlarına bakılmıştır. Araştırmada öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin tutumları ve bunların alt boyutlarına ait değişkenlere ilişkin algı düzeylerini saptamak için frekans, yüzde ve standart sapmalarının dağılımlarına bakılmıştır. Ayrıca araştırmada farklılıkların tespiti için t-testi ve Anova gibi istatistiksel analizler yapılmıştır. Araştırmada alt problemlerin çözümlenmesine dönük olarak elde edilen bulgular yorumlanırken; aralıklar “4.20-5.00” çok yüksek, “3.40-4.19” yüksek, “2.60-3.39” orta, “1.80-2.59” düşük ve “1.00-1.80” çok düşük olarak değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmada Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin bilgisayar, internet kullanımı ve uzaktan eğitim ile ilgili bulgular ile uzaktan eğitime karşı tutum düzeylerine ilişkin bulgular alt problemlere göre başlıklar altında verilmiştir.

Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında alt problemlere ilişkin bulgular yer almaktadır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin bilgisayar, internet kullanımı ve uzaktan eğitime ilişkin bulgular aşağıda tablolarda verilmiştir.

a) Öğrencilerin Bilgisayar Kullanım Düzeyi

Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin bilgisayar kullanım düzeylerine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Bilgisayar Kullanım Düzeyleri

Bilgisayar Kullanım Düzeyi	Başlangıç		Orta		İyi		Mükemmel	
	f	%	f	%	f	%	f	%
	21	3,2	333	51,0	264	40,4	35	5,4

Formasyon eğitimi alan öğrencilerin %51’i “orta” düzeyde bilgisayar kullanabilmektedir. %40,4’ü ise “iyi” düzeyde bilgisayar kullandıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %3,2’si ise başlangıç düzeyinde bilgisayara kullandıkları ifade etmiştir.

b) Öğrencilerin Günlük Bilgisayar ve İnternet Kullanımı

Formasyon eğitimi alan öğrencilerin bilgisayar kullanım düzeylerine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Günlük Bilgisayar ve İnternet Kullanım Süreleri

GRUP	1 Saat ve altı		2-4 Saat		5-7 Saat		8-10 Saat		11 saat ve üstü	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Bilgisayar	246	37,7	297	45,5	72	11,0	38	3,8	-	-
İnternet	145	22,2	336	51,5	118	18,1	40	6,1	14	2,1

Formasyon eğitimi alan öğrencilerin %45,5’i günde “2-4 saat” bilgisayar kullandıklarını, yine öğrencilerin %51,5’i “2-4 saat” internet kullandıklarını belirtmiştir. Tabloda öğrencilerden %2,1’i ise günde “11 saat ve üstü” internet kullandıkları görülmektedir.

c) Bilgisayar ve İnternete Erişim Ortamları

Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin bilgisayar ve internete erişim ortamlarına ilişkin bulgular aşağıda Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternete Erişim Ortamları

<i>Erişim Ortamları</i>	<i>Bilgisayar Erişim Ortamı</i>		<i>İnternet Erişim Ortamı</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Ev</i>	290	44,4	217	33,2
<i>İşyeri</i>	26	4,0	32	4,9
<i>İnternet Kafe</i>	11	1,7	3	0,5
<i>Cep telefonu</i>	177	27,1	246	37,7
<i>Ev-İşyeri</i>	24	3,7	2	0,3
<i>Ev- İnternet Kafe</i>	1	0,2	2	0,3
<i>Ev- Cep telefonu</i>	67	10,3	76	11,6
<i>İşyeri- Cep telefonu</i>	5	0,8	11	1,7
<i>İşyeri- İnternet Kafe</i>	-	-	3	0,5
<i>İnternet Kafe - Cep tel.</i>	3	0,5	-	-
<i>Ev-İşyeri-Cep telefonu</i>	46	7,0	58	8,9
<i>Ev- İnternet Kafe- Cep tel.</i>	3	0,5	3	0,5
<i>TOPLAM</i>	653	100	653	100

Tablo6 incelendiğinde, Formasyon eğitimi alan öğrencilerin %44,4'ü bilgisayara evden, %37,7'si internete cep telefonundan ulaşmaktadır. İnternete öğrencilerin %33,2'si evden bağlanmaktadır.

d) Daha Önceden Uzaktan Eğitim Alma Durumu

Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin daha önceden uzaktan eğitim alıp almadıklarına ilişkin bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Daha Önceden Uzaktan Eğitim Alma Durumu

<i>Önceden Uzaktan Eğitim Alma Durumu</i>	<i>Evet</i>		<i>Hayır</i>		<i>TOPLAM</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
	180	27,6	473	72,4	653	100

Formasyon eğitimi alan öğrencilerin %72,4'ü daha önceden uzaktan eğitim ile herhangi bir ders almadıklarını belirtirken öğrencilerin %27,6'sı daha önceden uzaktan eğitim almıştır.

e) Uzaktan eğitim Sistemine ve Ofis Saati Hizmetinden Yararlanma Sıklığı

Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitim sistemine ve ofis saati hizmetinden yararlanma sıklığına ilişkin bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo incelendiğinde formasyon eğitimi alan öğrencilerin %75 'i uzaktan eğitim sistemine “Haftada 1-2 kez” yararlandıklarını görülmektedir. Öğrencilerin %11,9’u ise bu sisteme ancak “sınav öncesi” girdikleri görülmektedir.

Tablo 8. Öğrencilerin Uzaktan eğitim Sistemine ve Ofis Saati Hizmetinden Yararlanma Sıklığı

	<i>Hergün</i>		<i>Haftada 1-2 Kez</i>		<i>Haftada 3-4 Kez</i>		<i>Ayda 1-2 Kez</i>		<i>Sınav Öncesi</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Sisteme Giriş</i>	17	2,6	490	75,0	34	5,2	34	5,2	78	11,9
<i>Ofis saati hizmeti</i>	17	2,6	191	29,2	25	38,0	68	10,4	352	53,9

Öğrencilerin %53,9’u öğretim elemanları tarafından belirlenen ofis saati hizmetinden ancak “sınav öncesi” yararlandıkları, %38’inin ise “Haftada 3-4 kez” yararlandıkları tabloda görülmektedir.

f) Uzaktan Eğitim ile Dersi Almaya Yönelik Tutum

Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitim ile ders almalarının derse yönelik tutumlarını etkileme düzeyine ilişkin bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim ile Ders Almanın Derse Yönelik Tutumu Etkileme Durumu

Derse Yönelik Etkileme Durumu	Tutumu	<i>Evet</i>		<i>Hayır</i>		<i>TOPLAM</i>	
		<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
		447	68,5	206	31,5	653	100

Tablo incelendiğinde formasyon eğitimi alan öğrencilerin %68,5’i uzaktan eğitim ile ders almalarının derse yönelik tutumlarını etkilediği görülmektedir. Öğrencilerin %31,5’inin ise etkilemediği görülmektedir.

Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitim ile ders almanın derse yönelik tutumu etki düzeyleri ilişkin bulgular Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim ile Ders Almanın Derse Yönelik Tutumu Etki Düzeyleri

Derse Yönelik Tutumu Etki Düzeyleri	<i>Olumlu</i>		<i>Olumsuz</i>		<i>TOPLAM</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
	230	51,5	217	48,5	447	100

Tablo10 incelendiğinde, formasyon eğitimi alan öğrencilerin %51,5'inin uzaktan eğitim ile ders almanın derse yönelik tutumlarını olumlu düzeyde etkilediği görülmektedir. %48,5'i ise olumsuz etkilediklerini belirtmiştir.

g) Gelecekte Uzaktan Eğitim Tercih Etme Durumu

Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin gelecekte uzaktan eğitimi tercih etmelerine ilişkin bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin Gelecekte Uzaktan Eğitim Tercih Etme Durumu

Gelecekte Uzaktan Eğitimi tekrar tercih etme durumu	<i>Evet</i>		<i>Hayır</i>		<i>Kararsızım</i>		<i>TOPLAM</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
	159	24,3	323	49,5	171	26,2	653	100

Tablo incelendiğinde formasyon eğitimi alan öğrencilerin %49,5'inin gelecekte uzaktan eğitim ile ders almayı tercih etmedikleri, %24,3'ünün ise gelecekte uzaktan eğitim ile ders almayı tercih ettikleri görülmektedir.

h) Uzaktan Eğitim İle İlgili Karşılaşılan Sıkıntı ve Güçlükler

Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili karşılaşılan sıkıntı ve güçlüklerin olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim İle İlgili Sıkıntı ve Güçlüklerle Karşılaşma Durumu

Uzaktan Eğitim İle İlgili Karşılaşılan Sıkıntı ve Güçlükler	<i>Evet</i>		<i>Hayır</i>		<i>TOPLAM</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
	516	79,0	137	21,0	653	100

Tablo incelendiğinde formasyon eğitimi alan öğrencilerin %79'u uzaktan eğitim ile ilgili sıkıntı ve güçlüklerle karşılaştıkları, öğrencilerin %21 ise

uzaktan eğitim ile ilgili herhangi bir sıkıntı ve güçlükle karşılaşmadıkları görülmektedir.

Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili karşılaştıkları sıkıntı ve güçlüklerle ilgili bulgular Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim İle İlgili Karşılaşılan Sıkıntı ve Güçlükler

Sıkıntı ve Güçlükler	f	%
Dersleri bilgisayardan takip etme zorluğu	377	34,1
İnternet bağlantısında sorun yaşanması	390	35,7
Bireysel olarak çalışmaktan kaynaklanan motivasyon sorunu	227	20,5
Diğer güçlükler ve sorunlar	112	9,7
TOPLAM	1106	100
Diğer güçlükler ve sorunlar	f	%
Uzaktan eğitim derslerinin dersane ya da kurs saatleri ile çakışması	35	31,3
Ders saatlerinin bölüm dersleri ya da iş saatleri ile çakışması	18	16,1
Ödevlerin çokluğu	12	10,7
Ders notlarına ulaşamama, doküman yetersizliği	10	8,9
Derslerin sıkıcı geçmesi	8	7,1
Ders konularının içerik ve anlatım olarak yetersiz oluşu	8	7,1
Derslerin zamanında başlayamaması ya da belirtilen saatten önce bitmesi	8	7,1
Ders doküman arşivlerine girişlerin zor ve uzun zaman alması	5	4,5
Dersler ile ilgili bilgilendirme eksikliği	4	3,6
Ses sisteminin kalitesinin düşüklüğü	4	3,6
TOPLAM	112	100

Tablo incelendiğinde formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili karşılaştıkları sıkıntı ve güçlüklerle yer almaktadır. Öğrencilerin en çok karşılaştıkları sorun %35,7 ile “internet bağlantısında sorun yaşamaları” olarak görülmektedir. Bunu %34,1 ile “Dersleri bilgisayardan takip etme zorluğu” izlemektedir. Öğrencilerin %20,5’i ise “Bireysel olarak çalışmaktan kaynaklanan motivasyon sorunu” yaşadıklarını görülmektedir.

Bu sıkıntı ve güçlüklerin dışında öğrencilerin belirttikleri sorunlarda bulunmaktadır. Öğrencilerin %31,3’ü “Uzaktan eğitim derslerinin dersane ya da kurs saatleri ile çakışması” bir sorun olarak belirtmişlerdir. Bu sorunu %16,1 ile “Ders saatlerinin bölüm dersleri ya da iş saatleri ile çakışması” izlemektedir. Diğer sorunlar arasında “Ödevlerin çokluğu,

Ders notlarına ulaşamama, doküman yetersizliği, Derslerin sıkıcı geçmesi, Ders konularının içerik ve anlatım olarak yetersiz oluşu, Derslerin zamanında başlayamaması ya da belirtilen saatten önce bitmesi” gibi sorunlar gelmektedir.

İkinci Alt Probleme ilişkin Bulgular

Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin tutumlarına yönelik bulgular aşağıda tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime İlişkin Tutumları

	N	$\bar{x}$	S
Uzaktan Eğitimin Avantajları	653	2,97	,66
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	653	3,50	,69
Uzaktan Eğitim Tutum (Tüm Boyutlar)	653	3,24	,67

Tablo 14’de Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin tutumları ve alt boyutlarına ilişkin aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar verilmiştir. Genel olarak öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin tutumları $\bar{x}=3,24$ ile “Orta” düzeydedir. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği’nin alt boyutlarından “Uzaktan Eğitimin Avantajları” na ilişkin tutumları $\bar{x}=2,97$ ile “orta” düzeydedir. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği’nin alt boyutlarından “Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları” na ilişkin tutumları ise $\bar{x}=3,50$ ile “yüksek” düzeydedir.

Üçüncü Alt Probleme ilişkin Bulgular

Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime karşı tutumları; bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

a) Cinsiyet

Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime karşı tutumlarının cinsiyetlerine göre anlamlı fark olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan t-testi'ne ilişkin bulgular aşağıda Tablo.15'de verilmiştir.

Tablo 15. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime İlişkin Tutumlarının Cinsiyete Göre t-Testi

	<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
<i>Uzaktan Eğitimin Avantajları</i>	Erkek	226	43,3982	9,27893	651	3,567	,000
	Kız	427	40,7073	9,11229			
<i>Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları</i>	Erkek	226	23,4336	4,71381	651	-4,394	,000
	Kız	427	25,1452	4,74688			
<i>Uzaktan Eğitim Tutum</i>	Erkek	226	66,8319	9,79923	651	1,370	,171
	Kız	427	65,8525	8,04881			

Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime karşı tutum puan ortalamaları alt faktörler bağlamında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Formasyon öğrencilerinin uzaktan eğitimin avantajları alt faktöründe tutum puan ortalamalarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülürken, uzaktan eğitimin sınırlılıkları alt faktöründe tutum puan ortalamalarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Genel uzaktan eğitim tutum puan ortalamalarında ise cinsiyete göre .05 düzeyinde manidar bir farklılık görülmemiştir.

b) Yaş

Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime karşı tutumlarının yaşlarına göre anlamlı fark olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 16'da verilmiştir.

Farklı yaş gruplarına göre tutumların değişip değişmediği tek yönlü ANOVA ile kontrol edilmiştir. Tutum puanlarının yaş gruplarına göre ortalaması incelendiğinde, yaş grubu ortalamaları arasında, uzaktan eğitimin avantajları faktöründe “20-25 yaş” ile “26-30 yaş” ve “20-25 yaş” ile “31-35 yaş” grupları arasında “20-25 yaş” lehinde, uzaktan eğitimin sınırlılıkları ve genel uzaktan eğitim tutumları bağlamında “20-25 yaş” ile “31-35 yaş” grupları arasında “20-25 yaş” lehinde manidar bir fark olduğu görülmüştür.

Tablo 16. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime İlişkin Tutumlarının Yaşa Göre Anova Sonuçları

	<i>Varyansın Kaynağı</i>	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>sd</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
<i>Uzaktan Eğitimin Avantajları</i>	Gruplararası	2052,214	3	684,071	8,258	,000	1-2, 1-3
	Gruplarıçi	53762,493	649	82,839			
	Toplam	55814,708	652				
<i>Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları</i>	Gruplararası	368,215	3	122,738	5,432	,001	1-3
	Gruplarıçi	14663,212	649	22,594			
	Toplam	15031,427	652				
<i>Uzaktan Eğitim Tutum</i>	Gruplararası	692,920	3	230,973	3,081	,027	1-3
	Gruplarıçi	48652,152	649	74,965			
	Toplam	49345,072	652				

Kategoriler: 1: 20-25 yaş, 2: 26-30 yaş, 3: 31-35 yaş, 4: 36 yaş ve üstü

c) Bölüm

Pedagojik Formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime karşı tutumlarının bölümlerine göre anlamlı fark olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 17’de verilmiştir.

Tutum puanlarının bölümlere göre ortalaması incelendiğinde, bölüm puanı ortalamaları arasında, uzaktan eğitimin avantajları faktöründe Beden Eğitimi ile Psikoloji-Sosyoloji bölümleri arasında Beden Eğitimi bölümü lehine, Matematik ile Edebiyat bölümleri arasında Matematik bölümü lehine, Matematik ile Psikoloji-Sosyoloji bölümleri arasında Matematik bölümü lehine, Biyoloji ile Edebiyat bölümleri arasında Biyoloji bölümü lehine, Fizik-Kimya-Müh ile Edebiyat bölümleri arasında Fizik-Kimya-Müh bölümü lehine, Fizik-Kimya-Müh ile Psikoloji-Sosyoloji bölümleri arasında Fizik-Kimya-Müh bölümü lehine, Sağlık ile Psikoloji-Sosyoloji bölümleri arasında Sağlık bölümü lehine, Tarih ile Psikoloji-Sosyoloji bölümleri arasında Tarih bölümü lehine ve Diğer ile Psikoloji-Sosyoloji bölümleri arasında Diğer bölümü lehine bölümler arasındadır.

Tablo 17. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime İlişkin Tutumlarının Bölüme Göre Anova Sonuçları

	<i>Varyansın Kaynağı</i>	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>Sd</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
<i>Uzaktan Eğitimin Avantajları</i>	Gruplararası	5258,144	8	657,268	8,372	,000	1-8, 2-5, 2-8, 3-5, 4-5, 4-8, 6-8, 7-8, 9-8,
	Gruplarıçi	50556,563	644	78,504			
	Toplam	55814,708	652				
<i>Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları</i>	Gruplararası	687,674	8	85,959	3,859	,000	1-8, 4-5, 2-5, 2-8
	Gruplarıçi	14343,754	644	22,273			
	Toplam	15031,427	652				
<i>Uzaktan Eğitim Tutum</i>	Gruplararası	3177,767	8	397,221	5,541	,000	1-3, 1-8, 2-5, 2-8, 3-5, 3-6, 3-8, 4-8
	Gruplarıçi	46167,305	644	71,688			
	Toplam	49345,072	652				

Kategoriler: 1: Beden Eğitimi, 2: Matematik, 3: Biyoloji, 4: Fizik-Kimya-Müh., 5: Edebiyat, 6: Sağlık, 7: Tarih, 8: Psikoloji-Sosyoloji, 9: Diğer

Uzaktan eğitimin sınırlılıkları bağlamında; Beden Eğitimi ile Psikoloji-Sosyoloji bölümleri arasında Beden Eğitimi bölümü lehine, Fizik-Kimya-Müh ile Edebiyat bölümleri arasında Fizik-Kimya-Müh bölümü lehine, Matematik ile Edebiyat bölümleri arasında Matematik bölümü lehine ve Matematik ile Psikoloji-Sosyoloji bölümleri arasında Matematik bölümü lehine bölümler arasında fark görülürken; toplamda Beden Eğitimi ile Biyoloji bölümleri arasında Beden Eğitimi bölümü lehine, Beden Eğitimi ile Psikoloji-Sosyoloji bölümleri arasında Beden Eğitimi bölümü lehine, Matematik ile Edebiyat bölümleri arasında Matematik bölümü lehine, Matematik ile Psikoloji-Sosyoloji bölümleri arasında Matematik bölümü lehine, Biyoloji ile Edebiyat bölümleri arasında Biyoloji bölümü lehine, Biyoloji ile Sağlık bölümleri arasında Biyoloji bölümü lehine, Biyoloji ile Psikoloji-Sosyoloji bölümleri arasında Biyoloji bölümü lehine ve Fizik-Kimya-Müh ile Psikoloji-Sosyoloji bölümleri arasında Fizik-Kimya-Müh

bölümü lehine bölümler arasında manidar farklar gözlenmiştir. Kısacası, öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin tutumlarının, bölümlere göre anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir.

4. Sonuç ve Tartışma

Araştırmada Pedagojik formasyon öğrencilerinin bölüm dersleri için kullanılan uzaktan eğitime yönelik tutumlarının tespit edilmesi hedeflenmiştir. Uzaktan eğitim sistemi ile ders alan formasyon öğrencilerinin uzaktan eğitim tutumlarının belirlenmesine yönelik yapılan bu çalışmaya 653 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların %34,6'sı erkek ve %65,4'ü kız öğrencidir. Yapılan analizler sonucunda, formasyon eğitimi alan öğrencilerin %51'inin "orta" düzeyde bilgisayar kullanabildiği, %40,4'ünün ise "iyi" düzeyde bilgisayar kullanabildikleri; öğrencilerin %45,5'inin günde "2-4 saat" bilgisayar, %51,5'inin "2-4 saat" ve %2,1'inin ise günde "11 saat ve üstü" internet kullandıkları; öğrencilerin %44,4'ünün bilgisayara evden, %37,7'sinin internete cep telefonundan, %33,2'sinin ise evden bağlandıkları; yine öğrencilerin %72,4'ünün daha önceden uzaktan eğitim ile herhangi bir ders almadıkları; öğrencilerin %75 'inin uzaktan eğitim sistemine "Haftada 1-2 kez" yararlandıkları, %11,9'unun ise bu sisteme ancak "sınav öncesi" girdikleri, %53,9'unun öğretim elemanları tarafından belirlenen ofis saati hizmetinden sadece "sınav öncesi" yararlandıkları, %38'nin ise "Haftada 3-4kez" yararlandıkları; formasyon eğitimi alan öğrencilerin %68,5'inin uzaktan eğitim ile ders almalarının derse yönelik tutumlarını etkilediği, %31,5'inin ise etkilemediği; öğrencilerin %51,5'inin uzaktan eğitim ile ders almanın derse yönelik tutumlarını olumlu düzeyde etkilediği, %48,5'inin ise olumsuz etkilediği; formasyon eğitimi alan öğrencilerin %49,5'inin gelecekte uzaktan eğitim ile ders almayı tercih etmedikleri, %24,3'ünün ise gelecekte uzaktan eğitim ile ders almayı tercih ettikleri; öğrencilerin %79'unun uzaktan eğitim ile ilgili sıkıntı ve güçlüklerle karşılaştıkları, öğrencilerin %21'inin ise uzaktan eğitim ile ilgili herhangi bir sıkıntı ve güçlekle karşılaşmadıkları; öğrencilerin uzaktan eğitimle ilgili olarak, dersleri bilgisayardan takip etme zorluğu, internet bağlantısında sorun yaşanması, bireysel olarak çalışmaktan kaynaklanan motivasyon sorunu, uzaktan eğitim derslerinin dersane ya da kurs saatleri ile çakışması, ders saatlerinin bölüm dersleri ya da iş saatleri ile çakışması, ödevlerin çokluğu, ders notlarına ulaşamama, doküman yetersizliği, derslerin sıkıcı geçmesi, ders konularının içerik ve anlatım olarak yetersiz oluşu, derslerin zamanında başlayamaması ya da belirtilen saatten önce bitmesi, ders doküman arşivlerine girişlerin zor ve uzun zaman alması, dersler ile ilgili bilgilendirme eksikliği, ses sisteminin kalitesinin düşüklüğü gibi sıkıntı ve

güçlüklerle karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Tespit edilen güçlükler Birişçi (2008)'nin araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir.

Ayrıca, uzaktan eğitim uygulamalarının niteliği, uzaktan eğitime yönelik algıları etkilemektedir. Uzaktan eğitime yönelik algılar ise öğrenme sonuçlarını ve başarıyı önemli oranda etkilemektedir. O halde öncelikle öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik olumlu algı geliştirmeleri sağlanmalıdır. Uzaktan eğitime yönelik algıyı olumlu hale dönüştürebilecek en önemli unsurun verilen eğitimin kalitesi olduğunu ifade etmektedir. Çünkü uzaktan eğitim ile daha önce kötü deneyim yaşayan öğrenciler uzaktan eğitimi tekrar kullanmak istememekte, uzaktan eğitime yönelik olumsuz algı geliştirmektedirler. Benzer şekilde niteliksiz uzaktan eğitim faaliyetleri sonrasında, gerçek sınıf ortamında ders dinlemekten daha çok verim aldığını düşünen öğrenciler, genel olarak uzaktan eğitime yönelik olumsuz bir algıya sahip olmaktadır (Yılmaz ve Güven, 2015).

Kısacası, Pedagojik formasyon öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun orta düzeyde bilgisayar kullanma becerisine sahip olması, yarısının sadece iki-dört saat internet ve bilgisayar kullanabiliyor olması, ofis saati uygulaması bağlamında ders öğretim elemanından sadece sınav öncesi faydalanan olması, uzaktan eğitim uygulamasının ilgili derse ilişkin tutumu olumsuz yönde etkilediği yönünde görüş ifade edilmesi, %72'sinin daha önceden uzaktan eğitim ile ilgili herhangi bir deneyimlerinin olmaması, yine öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun gelecekte uzaktan eğitim sistemi ile ders almayı tercih etmemeleri ve bu konu ile ilgili olarak öğrencilerin %79'unun yukarıda ifade edilen sıkıntı ve güçlüklerle karşılaşmış olmaları, pedagojik formasyon öğrencilerin hem uzaktan eğitim sistemi, hem uzaktan eğitim yolu ile alınan derse ilişkin tutumu olumsuz yönde etkilemesinin yanında dersin etkililik ve verimliliğini konusunda da ciddi anlamda sıkıntılara yol açabileceği düşünülmektedir. Yıldız (2015), Uzaktan eğitim programlarında ders veren öğretim elemanlarının, uzaktan eğitime yönelik bilgileri, inançları ve uygulamaları arasındaki ilişkileri incelemiş olduğu araştırmasında, öğretim elemanlarının açık uçlu görüşme sorusuna verdikleri yanıtlarda uzaktan eğitim uygulamaları ile etkileşimin sağlanamaması, yüz yüze ortamlardaki gibi iletişim kurulamaması, doğrudan kültürlemeye olanak tanımaması gibi nedenlerle uzaktan eğitimi yararlı bulmadıklarını ifade etmiş; hatta bazı öğretim elemanları uzaktan eğitimi verimsiz ve sıkıntılı olan bir sistem olarak tanımlamışlardır. Balaman (2015) ise, "Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Akademik Başarıya Ve Kalıcılığa Etkisi" adlı deneysel çalışmasında web tabanlı uzaktan eğitim ortamı Meslek Yüksekokulu

öğrencilerinin İnternet Programcılığı 2 dersindeki akademik başarılarını artırmada ve kalıcılığı sağlamada etkili olduğunu, öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitim hakkında genel olarak olumlu görüşler belirttikleri, özellikle çalışma süresini, zamanını ve yerini kendilerinin belirlemeleri, çalışma ortamlarını kendilerine göre ayarlamaları, kendi stillerine göre çalışabilmeleri, her öğrencinin eşit şartlara sahip olduklarını belirtmeleri doğrultusundaki görüş ifadeleri öğrencilerin, WTUE hakkındaki olumlu görüşleri arasında olduğu ve ayrıca öğrencilerin WTUE'in kullanılabilirliğinden bahsettikleri ve başka derslerde de Web Tabanlı Uzaktan Eğitim'in kullanılması gerektiği yönünde görüş bildirdikleri, buna karşın öğrencilerin aynı zamanda teknik aksaklıklardan da söz ettikleri, çalışmaya genel olarak bakıldığında da WTUE ortamının bazı olumsuz yönlere sahip olsa da bu olumsuz yönlerin avantajlarının önüne geçemediği sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim, Özonur (2013)'un da çalışmasında bilgisayarların yeterli özelliklere sahip olmaması, internet bağlantısının hızı ve bağlantı problemleri nedenleriyle bu ortamda derse katılımda zorlandığı, öğrencilerin İkincil Yaşam ortamında dersleri kaydetme özelliğini ve ekran paylaşımının olmaması gibi dezavantajlı yönlerinin olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Genel olarak öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin tutumlarının $\bar{x}=3,24$ ile “Orta” düzeyde olduğu sonucu Kışla, (2005); Ateş ve Altun, (2008); Şimşek, İskenderoğlu ve İskenderoğlu, (2010), Durmuş ve Bağcı (2013) ve Birişçi (2013) gibi araştırmacıların çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin tutumlarının $\bar{x}=3,24$ ile “Orta” düzeyde olması uzaktan eğitimden yararlanma durumları (ortam, kaynaklara ulaşım farklılıkları vb.) uzaktan eğitimden daha önce faydalanma (deneyimleme) durumları ya da uygulamalarına katılan öğrenenlerin öğrenme stillerinin kaynaklanabileceği düşünülebilir (Arıkan, 2006). Barış (2015) tarafından yapılan çalışma da ise, üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin tutumlarının düşük düzeyde tespit edilmiştir. Gillies (2008) tarafından yapılan bir çalışmada da uzaktan eğitimden faydalanan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik negatif tutum ve görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir. Begımbetova (2015)'nın uzaktan eğitim ile ilgili araştırma bulguları değerlendirildiğinde ise, eğitim veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitimin olumlu olduğunu ve programların içeriğinin yeterli olduğunu belirtmeleri ve eğitim gören öğrencilerin de uzaktan eğitim yönetim sistemiyle verilen eğitimlerden memnun olduklarını belirtmeleri bu araştırma sonuçları ile çelişmektedir.

Pedagojik Formasyon öğrencilerinin uzaktan eğitimin avantajları alt faktöründe tutum puan ortalamalarının kız öğrencilere göre erkeklerin

puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülürken, uzaktan eğitimin sınırlılıkları alt faktöründe tutum puan ortalamalarının erkek öğrencilere göre kız öğrencilerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Uzaktan eğitim toplam tutum puan ortalamalarında ise cinsiyete göre .05 düzeyinde manidar bir farklılık görülmemiştir. Tutum puanlarını yaş grubu ortalamaları arasında manidar bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bölüm puanı ortalamaları arasında da manidar farklar gözlenmiştir. Uzaktan eğitime ilişkin tutumların bölümlere göre gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Uzaktan eğitime yönelik tutumda cinsiyete değişkenine göre anlamlı bir farkın olmaması; Ateş ve Altun (2008), Kışla (2005), Şimşek, İskenderoğlu ve İskenderoğlu (2010), Çandarlı ve Yüksel (2012), Birişçi (2013), Gündüz (2013), Tırnovalı (2012), Yalman ve Kutluca (2013), Karaoğlu (2008) ve Barış (2015) tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Uzaktan eğitime ilişkin tutumun bölümlere göre gruplar arasında anlamlı olarak farklılaşması Gündüz (2013) ün tespit ettiği bulgularla örtüşmektedir. Daban (2012) da, uzaktan eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitimi tercih etme nedenlerinin yaşa göre farklılaştığı özellikle de “İş bulabilmek”, “Çalıştığı işte daha yüksek gelir elde etmek”, “Çalıştığı işte terfi etmek”, “Genel kültürünü artırmak ve daha bilgili olmak” ve “Puanının diğer fakülteleri kazanmaya yetmemesi” gibi durumlarda tercihlerin yaş faktörüne göre değiştiğini tespit etmiştir. Dolayısıyla, bu araştırmada uzaktan eğitime ilişkin tutumun yaş değişkenine göre gruplar arasında anlamlı olarak farklılaşması Daban (2012) ın çalışması ile paralellik göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda şu önerilere yer verilebilir: İnternet üzerinden uzaktan eğitimde öğrenci başarısını olumlu ya da olumsuz etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerden ağırlıklı olanın/ların neler olduğunun önceden belirlenmesi, öğrencilerin başarısını, verilen eğitimin kalitesini daha da arttırabilir (Çengel, 2014). Uzaktan eğitimde öğretim tasarımı yapılırken öğrenci tercih ve beklentileri göz önünde bulundurulabilir. Öğrenim ücretinin ödeme şekli öğrencinin tercihinin göre farklılaştırılabilir. Ders içeriklerinin yayınlanma şekli, sınav ortam ve şartları gözden geçirilebilir. Üniversite öncesi eğitim yaşantılarında akademik uyum sorunları yaşayan ve ilk defa uzaktan eğitim gören öğrencilerin okul bırakmaya yakın oldukları göz önünde bulundurularak bu durumdaki öğrencilerin daha yakından izlenmesi faydalı olabilir (Esgice,2015). Yaşa ve bölümlere göre uzaktan eğitime ilişkin tutum düzeylerinin farklılaşmaması bulgusunu sınamak yönünde

çalışmalar yürütülebilir. Pedagojik formasyon öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin belirlenmesine yönelik olarak nitel ya da karma yöntem desenleri ile daha derinlemesine bilgilerin elde edilebileceği araştırmalar tasarlanabilir. Uzaktan eğitime yönelik tutuma etkisi olduğu düşünülen değişkenlerle daha büyük gruplar üzerinde araştırmalar gerçekleştirilebilir. Uzaktan eğitimin etkililiğine yönelik olarak deneysel çalışmalar yürütülebilir. Pedagojik formasyon öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin hazır bulunuşluk düzeyleri belirlenebilir.

Kaynaklar

- Arıkan, Y. Deniz (2006). “Web Destekli Etkin Öğrenme Uygulamalarının Öğretmen Adaylarının Derse Yönelik Tutumları Üzerindeki Etkileri”. *Ege Eğitim Dergisi*, 7, 1: 23–41.
- Ateş, Alev, Altun Eralp. (2008). “Bilgisayar Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 3: 125-145
- Balaman, Fatih. (2015). *Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İnternet Programcılığı 2 Dersindeki Akademik Başarılarına Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri.
- Barış F. Mehmet (2015). “Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Öğretime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Namık Kemal Üniversitesi”. *Sakarya University Journal of Education*, 5/2 (Ağustos/August 2015): 36-46.
- Begımbetova, Khadısha. (2015). *Uzaktan Eğitimde Öğretim Elemanı Ve Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü.
- Birişçi, Salih (2013). “Video Konferans Tabanlı Uzaktan Eğitime İlişkin Öğrenci Tutumları ve Görüşleri” *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education Vol.1 No2 (2013)*, 24-40 *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education JITTE Vol.1 No2*
- Çandarlı, Duygu ve Yüksel, H. Gülrü (2012). “Students’ Perceptions of Video-Conferencing in the Classrooms in Higher Education.” *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 47, 357-361.

- Çengel, Metin. (2014). *Uzaktan Eğitimde Öğrenci Başarı Ve Memnuniyetini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi: Sakarya Üniversitesi örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Daban, Osman. (2012). *Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Özellikleri ve İstihdam Beklentileri: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği.*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, Ekrem. (2014). “Uzaktan Eğitime Genel Bir Bakış”. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 39.
- Durmuş, Alpaslan ve Bağcı Hakkı. (2013). “Öğretmen Adaylarının Web Tabanlı Öğretime Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching Kasım,2,4, Makale No:25 ISSN: 2146-9199*
- Esgice, Münevver. (2015). *Açık Ve Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Okul Bırakma Sebepleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gillies, Donald. (2008). “Student Perspectives On Video-Conferencing İn Teacher Education At A Distance”. *Distance Education*, 29 (1), 107-118.
- Gündüz, Abdullah Yasin. (2013). *Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitim Algısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Horzum, Mehmet Barış. (2003). *Öğretim Elemanlarının İnternet Destekli Eğitime Yönelik Düşünceleri (Sakarya Üniversitesi Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaban, Abdüllatif. (2013). *Uzaktan Eğitim Kalite Standartlarının Belirlenmesi Ve Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Sisteminin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karakaya, Murat ve Aksoy Hasan H. (2005). *Uzaktan Eğitim Yüksek Lisans Çalışması. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi*.
- Karaoğlu, Ahmet. (2008). *İlköğretim Bilgisayar Derslerinde Web Tabanlı Eğitimin Öğrenci Başarı Düzeyine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Karasar, Niyazi (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kışla, Tarık (2005). *Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özonur, Mesut. (2013). *Sanal Gerçeklik Ortamı Olarak İkincil Yaşam (Second Life) Uygulamalarının Tasarlanması Ve Bu Uygulamaların İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Öğrenmeleri Üzerindeki Etkilerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şimşek, Alper, İskenderoğlu, Tuba ve İskenderoğlu, Murat (2010). "Investigating preservice computer teachers' attitudes towards distance education," *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9, 324-328.
- Tırnovalı, Aslı. (2012). *Uzaktan Eğitimde İnternet Tabanlı Eğitim Programlarının Temel Boyutlarına Yönelik Öğrenci Ve Öğretim Elemanlarının Görüşleri Ve Öneriler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yakın, İlker. ve Tınmaz, Hasan. (2013). "Uzaktan Eğitimde Önemli Bir Boyut: Öğretmen Adaylarının E-Hazırbulunurlukları", *Akademik Bilişim, 23-25 Ocak, Akdeniz Üniversitesi, Antalya*.
- Yalın, Halil İbrahim. (2001). *Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yalman, Mustafa ve Kutluca, Tamer.(2013). "Matematik Öğretmeni Adaylarının Bölüm Dersleri İçin Kullanılan Uzaktan Eğitim Sistemi Hakkındaki Yaklaşımları". *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21: 197-208.
- Yıldırak, Gökhan, Tendürüs Uğur B. ve Yılmaz, Muhammed E. (<http://gokhanyildirak.home.anadolu.edu.tr/2.pdf>, 17.09.2015 tarihinde erişildi.)
- Yıldız, Mehmet (2015). *Uzaktan Eğitim Programlarında Ders Veren Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitime Yönelik Bilgi, İnanç Ve Uygulamaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, Kaleli Gül. ve Güven Bülent. (2015). "Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Algılarının Metaforlar Yoluyla Belirlenmesi". *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 6:.2, 299-322.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2010). 28.01.2010 tarih ve 03317 Sayılı yazısı.

<http://www.mezun.com/online-egitim/online-egitim-genel/uzaktan-online-egitim-nedir.html>.11.09.2015

